Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти:

«КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ ТА АЛЕРГОЛОГІЯ»

Спеціальність	225 Медична психологія
Освітній рівень	Магістр медичної психології кваліфікації професійної "Лікар-психолог"
Освітня програма	ОПП «Медична психологія», 2025
Навчальний рік	2026-2027
Кафедра	фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології
Лектор	доцент, к.мед.н. Бондарчук О.Б., доцент, к.мед.н. Корицька І.В.
Контактна інформація	*<phthisiatry@vnmu.edu.ua>* КНП «Вінницький обласний клінічний фтизіопульмонологічний центр» 23233 Вінницька обл., Вінницький рн., с. Бохоники, Комплекс будівель та споруд, будинок Б/Н
Укладач силабусу	доцент, к.мед.н. Бондарчук О.Б.

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 42, складова циклу дисциплін внутрішня медицина
Курс/семестр	5 курс (IX)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	45 годин /1,5 кредитів ЄКТС
Структура дисципліни	Лекції - 6 годин Практичні заняття - 14 годин Самостійна робота - 25 годин
Кількість змістових модулів	2
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна (при впровадженні карантинних заходів-дистанційна очна)

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Програма дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія» складена відповідно до порядку підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти у вищих медичних навчальних закладах освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS. Основним фокусом програми є отримання знань з фундаментальної обов'язкової дисципліни «Клінічна імунологія та алергологія», вивчення якої необхідне для успішного засвоєння загальної медичної підготовки. Предметним напрямком програми є отримання знань з предмету «клінічна імунологія та алергологія», практичних навичок та вмінь.

Дана програма є складовою наскрізної «Внутрішньої медицини в т.ч., клінічна імунологія та алергологія» та частиною освітньої програми підготовки магістрів медицини і розрахована на 45 год (1,5 кредити), які здобувачі освіти засвоюють протягом IX семестрі на 5 році навчання (згідно робочого навчального плану на поточний навчальний рік).

Передреквізити. Для успішного засвоєння дисципліни студенту необхідні знання, отримані в процесі вивчення наступних дисциплін загальної підготовки:
латинська мова та медична термінологія; пропедевтика, терапія, педіатрія; медична генетика, епігенетика, білогія, нормальна анатомія, гістологія, біохімія, нормальна фізіологія та патофізіологія, гігієна.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності.
Метою викладання навчальної дисципліни "Клінічна імунологія та алергологія" є формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички для вирішення типових задач діяльності лікаря в галузі охорони здоров'я на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів захворювань сфери клінічної імунології та алергології, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.. Мета встановлена на основі ОКХ та ОПП підготовки лікаря за фахом і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного модулю або змістового модулю сформульовані **конкретні цілі** у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Постреквізити. В процесі вивчення дисципліни набуваються знання, необхідні для успішного засвоєння дисциплін професійної підготовки, а саме: фармакології, внутрішній медицині (пульмонологія, ендокринологія, гінекологія, ревматологія), хірургії, оториноларингології, неврології, інфекційних хвороб, педіатрії, дитячій інфекції, онкології та формування умінь застосовувати знання з клінічної імунології та алергології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності;

3. **Результати навчання.**

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

1. Володіти опитуванням та клінічним обстеженням пацієнтів.

2. Вміти визначати необхідний перелік шкірних, лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

3. Аналізувати результати шкірного тестування та лабораторних імунологічних досліджень, інтерпретувати їх діагностичну цінність.

Визначати принципи та характер лікування захворювань.

4. Обґрунтовувати заходи імунопрофілактики імунопатології, базуючись на особливостях їх епідемічних ситуацій;

5. Вміти діагностувати анафілаксію, як невідкладний стан.

6. Знати визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

7. Знати ведення медичної документації.

4. Зміст та логістика дисципліни

Змістовний модуль 1	IX семестр, 20 годин 0,5 кредиту	Лекції №№ 1 - 2 години Практичні заняття №№ 1-3 - 6 годин Теми для самостійного опрацювання №№ 1-3 - 12 годин
Змістовний модуль 2	IX семестр, 25 годин 1 кредит	Лекції № 2-3 – 4 години Практичні заняття №№ 4-7 -8 годин Теми для самостійного опрацювання №№ 5-7 – 13 годин

Дисципліна включає 7 тем, які поділені на 2 змістовних модулі.

Модуль №5 Клінічна імунологія та алергологія

Змістовий модуль 1. **ІМУНОЛОГІЧНИЙ СТАТУС, ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ ТА ШЛЯХИ ІМУНОКОРЕКЦІЇ**

ТЕМА 1. Предмет і завдання клінічної імунології. Структура і функції імунної системи. Комплексна оцінка стану імунної системи. Методи діагностики імунозалежних захворювань (анамнез, об’єктивне та лабораторне імунологічне спеціальне та специфічне обстеження).

ТЕМА 2. Імуно-нейро-ендокринна регуляція функцій організму. Вплив психо-емоційних навантажень на стан імунної системи та зміна лабораторних імунологічних показників під їх впливом. Стрес та депресивні стани як фактор ризику розвитку імунопатологічних захворювань.

ТЕМА 3. Імунодефіцити вроджені та набуті. Основні поняття про інші імунозалежні хвороби (трансплантаційна імунологія, імунологія репродукції, аутоімунні та лімфопроліферативні захворювання, поствакцинальні реакції та ускладнення). Імунотерапія: види, методи, принципи призначення.

Змістовий модуль 2:

АЛЕРГІЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ : ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ

ТЕМА№4 Алергія, типи імунопатологічних реакцій за Джеллом і Кумбсом. Алергени, види, форми. Методи обстеження на алергічні захворювання (анамнез, шкірні проби, провокаційні тести, лабораторні тести). Алергічний риніт, поліноз: діагностика, лікування, профілактика.

ТЕМА№5 Нереспіраторні алергічні захворювання: алергічні дерматити: клініка, вікові особливості, методи діагностики та лікування, прогноз. Непереносимість харчових продуктів, харчова алергія. Кропив'янка: класифікація, методи діагностики та лікування. Набряк Квінке, диференційний діагноз з спадковим ангіоневротичним набряком.

ТЕМА№6 Медикаментозна алергія, діагноз, профілактика. Диференційна діагностика з іншими видами непереносимості лікарських препаратів. Етапна діагностика. Анафілактичний шок: діагностика та невідкладна допомога.

ТЕМА№7 Принципи лікування алергічнихзахворювань. Специфічна імунотерапія: показання, протипоказання, переваги. Фармакотерапія алергічних захворювань (блокатори H_1-гістамінорецепторів I, II покоління та їх метаболіти, глюкокортикостероїди, антилейкотрієнові препарати): показання, протипоказання, побічні ефекти.

На практичних заняттях студенти проводять опитування (анамнез) та об'єктивне обстеження пацієнтів з імунопатологією, навчаються проведенню шкірного тестування з метою виявлення сенсибілізації у пацієнтів з підозрою на алергію. Вчаться інтерпретувати результати шкірних проб та імунного статусу пацієнтів. Формулюють висновки до опрацьованої теми та розв'язують клінічно-орієнтовані ситуаційні задачі та тестові завдання.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та проміжних контролів, вивчення тем для самостійної поза аудиторної роботи, написання рефератів, підготовка презентацій, таблиць. Контроль засвоєння тем самостійної поза аудиторної роботи здійснюється на проміжних контрольних заняттях та підсумковому контролі з дисципліни.

Індивідуальна робота включає опрацювання наукової літератури, підготовку оглядів з наданих тем для презентації на засіданнях студентського наукового гуртка, виконання науково-практичних досліджень, участь у профільних олімпіадах, науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт.

Тематичні плани лекцій, календарні плани практичних занять, тематичний план самостійної поза аудиторної роботи, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології/Студенту/Очна форма навчання/ Медицина/5 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням https://www.vnmu.edu.ua/ #. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

5. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, тестування, електронне опитування, розв'язання ситуаційний задач, проведення лабораторних досліджень, їх трактування та оцінка їх результатів (оформлення протоколу в робочому зошиті)
Контроль засвоєння тематичного розділу дисципліни на проміжних контрольних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, електронне тестування, розв'язання ситуаційних задач, контроль практичних навичок
Підсумковий контроль (диференційний залік) по завершенню IX та X семестрів	Згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи)
Підсумковий контроль дисципліни - диференційний залік	Методи: передекзаменаційне тестування, ситуаційне завдання, усне опитування (згідно положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи)
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок

6. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи)

Поточний контроль	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Проміжні розділові контролі	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок
Контроль практичних навичок	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок
Залік	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за семестр конвертується в бали) Зараховано: від 120 до 200 балів Не зараховано: менше 120 балів (див.Шкалу оцінювання)
Підсумковий контроль з дисципліни	*Сума балів за передекзаменаційне тестування (12-20 балів) та усне опитування (38-60 балів) (для дисциплін, які входять до Крок 1,2)* Оцінка за іспит: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисциліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
180-200	**A**	зараховано
170-179,99	**B**	
160-169,99	**C**	
141-159,99	**D**	
122-140,99	**E**	
0-121,99	**FX**	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. **Політика навчальної дисципліни/курсу**

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки біологічної безпеки, безпеки поводження з алергенами припроведенні шкірного тестування, правил поведінки в клінічних відділеннях та при сигналі «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА» проводиться на першому практичному занятті викладачем. Студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до виконання практичних робіт.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен бути підготовленим до практичного заняття, тестові завдання до поточної теми мають бути розв'язані у робочому зошиті, схеми та таблиці заповнені.

На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях студент має бути одягнений в робочу форму (медичний халат, шапочка). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до заняття.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після виконання практичної роботи.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається тільки під час електронного тестування або опитування.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім.М.І.Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/ загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології#) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має надати заповнений протокол робочого зошиту з відповідної теми, пройти тестування та письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття. Відпрацювання пропущених лекцій здійснюється після надання конспекту лекційного матеріалу, або написання реферату, чи підготовки власної презентації з теми пропущеної лекції.
Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та лекцій та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».
Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІРС згідно Положенню про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи).
Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи).
Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (https://www.vnmu.edu.ua/ Загальна інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять та лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра фтизіатрії з курсом клінічної імунологіх та алергології/ Студенту або https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології/ Новини).
Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

8. **Навчальні ресурси** Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів https://www.vnmu.edu.ua/ кафедра фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології/ Студенту.

Основна

Підручники, посібники: .

1. Основи імунології /Функції та розлади імунної системи/ Абул К. Аббас та співавтори. Науковий редактор перекладу Валентина Чоп"як/ 2020. - Медицина. - 327с.

2. Чопяк В.В., Потьомкіна Г.О., Ломіковська М.П, Зубченко С.О. « Медикаментозна алергія: імунопатогенез, клініка, діагностика, лікування, профілактика». – Львів: «НеоДрук», - 2020.-106 с.

3. Лекції з клінічної імунології для практичних лікарів (частина друга) під ред. проф. Чопяк В.В. / Львів.- Видавництво ЛНМУ ім. Данила Галицького.-2015.-622 с.

4.Чоп'як В., Потьомкіна Г., Гаврилюк А., Ліщук-Якимович Х., Головин Р., Толох О. Клінічна імунологія та алергологія (посібник для проведення практичних занять).-Львів.-Видавець Тетюк Т.В.-2015.-207 с.

5. Імунологія.- Нац. підручник// під ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Літус В.І. – Київ.- 2015.-584 с.

6. Андрейчин М.А., Чоп´як В.В., Господарський І.Я. Клінічна імунологія та алергологія / Тернопіль: Укрмедкнига.-2004.-370 с.

7. За редакцією проф. Чернишової Л.І., Волози А.П. «Дитяча імунологія». – Київ: №Медицина». -2013.-719с.

Допоміжна

1. Актуальні питання алергології в практиці сімейного лікаря. Навч. посібник// Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Кузнецова Л.В., К.: «Заславський», 2016.-324 с.
2. Анафілаксія// за ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Зайкова С.В.- Київ, 2014.- 228 с.
3. Бондаренко Т.М., Кузнецова Л.В., Літус В.І. Цілорічний алергічний риніт, клініко-імунологічні особливості перебігу, діагностичні і лікувальні алгоритми// К.:ТОВ , 2018.- «Юстон».- 120с.
4. Імунологія.- Нац. підручник// під ред. Кузнецової Л.В., Бабаджана В.Д., Літус В.І. – Київ.- 2015.-584 с.
5. Клінічна імунологія та алергологія (посібник для практичних занять// Чопяк В.В., Потьомкіна Г.О., Гаврилюк А.М. – 2017. – 224с.
6. Наказ МОЗ України від 30.12.2015 №916 : Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію.
7. Пухлик Б.М.: Аллергология для семейного врача.- Винница.- 2012.
8. Allergy. Official Journal of the European Academy of Allergy and Clin Immunol.- 2019
9. 2022 GINA Report, Global Strategy for Asthma Management and Prevention https://ginasthma.org/gina-reports/
10. Bousquet J, Schünemann HJ, et al; Allergic Rhinitis and Its Impact on Asthma Working Group. Next-generation Allergic Rhinitis and Its Impact on Asthma (ARIA) guidelines for allergic rhinitis based on Grading of Recommendations Assessment, Development and Evaluation (GRADE) and real-world evidence. J Allergy Clin Immunol. 2020 Jan;145(1):70-80.e3. doi: 10.1016/j.jaci.2019.06.049. Epub 2019 Oct 15. Erratum in: J Allergy Clin Immunol. 2022 Jun;149(6):2180. PMID: 31627910.
11. Allergy essentials Robyn E. O'Hehir, S. T. Holgate, Gurjit K. Khurana Hershey, Aziz Sheikh. Publisher:Elsevier, Philadelphia, PA, 2022

1) Електронні ресурси:
    1. Електронна адреса сайту університету: http://vnmu.edu.ua
    2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: http://library.vnmu.edu.ua
    3. Всесвітня організація охорони здоров'я http://www.who.int/en/
    4. Центр тестування https://www.testcentr.org.ua/uk/
    5. МОЗ України https://moz.gov.ua/
    6. Центр громадського здоров'я МОЗ України https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan
    7. Науково-практичний журнал «Лабораторна діагностика» http://acclmu.org.ua/ru/journals/

Англійською мовою:
Dr. Najeeb Lectures https://www.youtube.com/channel/UCPHpx55tgrbm8FrYYCflAHw
Osmosis https://www.youtube.com/c/osmosis/
MEDCRAM- Medical Lectures explained clearly
https://www.youtube.com/user/MEDCRAMvideos
https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/

2) Презентації лекцій, Методичні рекомендації до практичних занять та СРС, Консультації (один раз на тиждень згідно графіку консультацій)

Силабус з дисципліни «___Фтизіатрія___» обговорено та затверджено на засіданні кафедри ___28.09.2026, Протокол №1.

Завідувач кафедри

_____ (доц. ЗВО Людмила КУЛИК)
(підпис) (прізвище та ініціали)